

Maďarsko dnes viac číta

V súvislosti s dnami maďarskej knihy r. 1950 vydali 46 diel v celkovom náklade 656 tisíc kópí a 130 tisíc exemplárov viac, ako pre dni maďarskej knihy r. 1949. No nie je to iba počet kníh, vydaných z príležitosti dní knihy, lež aj ich obsah, ktorý jasno rečou hovorí o hlbokéj kultúrnej zmene, ktorá sa odohrala v Maďarsku od oslobodenia. Literárne diela a knihy pre mládež pojednávajú o problémoch života pracujúcich. Sociologické, historické a politické práce stoja plne v službách socialistickej výchovy a výstavby. Nové, lacné vydania maďarských klasikov dokazujú, že ľudovodemokratické Maďarsko má hlbokú úctu k tradíciám minulosti, naplneným pokrokovým duchom.

Pohľad do minulosti

Pred rokom 1945 zaoberalo sa vydávaním kníh v Maďarsku okolo 100 vydavateľských podnikov. Tieto podniky robily takmer výlučne obchody s inozajčnou literatúrou, s dielami označenými ako »best seller« a vyhovovali tak požiadavkám, povedzme, literárnym, iba úzkej meštiackej vrstvy. Táto meštiacka vrstva bola ochotná prijímať zpomedi maďarských spisovateľov iba tých, ktorí bud uplatňovali v svojich prácach »filozofiu vládnúcej triedy«, buď zobrazovali v svojich knihách pseudoliterárneho rázu skazený život meštiackych obyvateľov miest. Nijaký nakladateľ sa neuzaujmal o kultúrne požiadavky ľudu. Priemerný počet výtlačkov literárnych prác sa pohyboval medzi 2 až 3 tisícmi a iba knihy, ktoré mali mimoriadny úspech, mohli vyjsť v náklade 2 až 3 razy väčšom. Naproti tomu knihy »za groš« dosahovali náklady 50 až 60 tisíc alebo dokonca ešte viac.

Nakladatelia sa starali iba o svoj vlastný zisk. Keďže mohli predat iba malý počet výtlačkov, stanovili veľmi vysoké ceny. Je prirodzené, že pracujúcim boly tieto ceny nedostupné. Robotník, ktorý zarobil 30 až 60 filérov za hodinu, nemohol zaplatiť 8 pengő za 320 stránkovú knihu. Výsledkom týchto pomerov bolo, že maďarský ľud čítal hanebne málo: produkcia kníh r. 1938 bola 0,85 na osobu.

Podľa údajov Ustredného štatistického úradu vyšlo r. 1938 do 3136 diel. Počet exemplárov v predvojnových štatistikách neuvádzali. Ak rátime priemerný počet výtlačkov 2500 kusov z každého diela — a toto číslo je skôr vysoké ako nízke — celkový počet exemplárov literárnych diel r. 1938 dosiahol 7,8 miliónov.

V nových pomeroch

R. 1945 zaznačila knižná produkcia veľký rozmach. Vydávanie kníh sa postupne stalo kultúrnou, politickou a ideologickou zbraňou robotníckej triedy a pracujúceho roľníctva.

R. 1949 vyšlo napriek silnému stúpnutiu počtu výtlačkov, menej diel, ako r. 1948. Toto možno vysvetliť skutočnosťou, že zmenšením počtu kapitalistických podnikov klesol počet bezcenných a pseudoliterárnych diel na minimum. R. 1948 vydaly št. nakladateľské podniky, družstvá, vedecké ustanovizne, odbory, masové organizácie a Szikra (vydavateľský podnik strany maďarských pracujúcich) iba 22,8 perc. kníh. Naproti tomu r. 1949 vyšlo 67 perc. kníh v nakladateľstvách socialistickeho sektoru. Zo

zvyšných 35 perc., ktoré vyšly v súkromných nakladateľstvách, tvoria 20 perc. osobitné vydania článkov, uverejnených v odborných časopisoch, ktoré vydali sami autori (predovšetkým lekári).

Veľká väčšina vedeckých prác sa týka politiky (62 perc.) alebo politickej ekonomie (24 perc.). Ďalšia význačná skupina vedeckej literatúry sa skladá z prác o praktickej vede. V druhej polovici r. 1949 vydali 53 technických diel z celkovom počte 332.740 exemplárov, 47 diel o obchode alebo o doprave v celkovom počte 210.451 exemplárov. Najpočetnejšia je skupina diel z odboru medicíny: 362.000 exemplárov; no 95 perc. z tohto počtu sú publikácie článkov, uverejnených v lekárskejších časopisoch.

Ustavične vzrastajúci záujem o knihu nemožno hodnotiť iba podľa počtu vyšlych exemplárov. Treba vziať do úvahy aj »rýchlosť obehu« kníh. V tomto smere treba obrátiť pozornosť na vzrast počtu verejných knižníc.

O verejných knižniciach

Kým pred r. 1945 samotná Budapešť mala mizivý počet stálych čitateľov v knižniciach, pričom títo čitatelia predstavovali iba úzku vrstvu spoločnosti, jestvuje teraz v celej krajine hustá sieť knižníc, ktoré zásobujú knihami všetkých záujemcov. Okrem mestských knižníc, ktoré jestvovaly už predtým, stúpol koncom r. 1949 počet vidieckych knižníc o 1072 nových a 1050 knižníc v roľníckych družstvách, k čomu treba prirátať 600 pojazdnych knižníc, zásobujúcich knihami najmenšie dedinky a osady.

Počet odborárskych a závodných knižníc podstatne stúpol. Za čias horthyovského útlaku jestvovalo 57 odborárskych knižníc. Po oslobodení nielen že stúpol počet odborárskych knižníc a ich knižných zásob, lež urýchleným tempom vznikaly aj početné závodné knižnice. Začiatkom r. 1950 preyšoval počet maďarských závodných knižníc 2000 s takmer 110.000 čitateľmi.

Najviac navštevovanou knižnicou v Maďarsku je knižnica Ervin Szabó v Budapešti, ktorá má 24 filiiatok a 12 pojazdnych knižníc. Táto knižnica zásobuje knihami všetky štvrte Veľkej Budapešti. Pojazdné knižnice sú umiestené vo vozňoch električky, ktoré prichádzajú v určité dni na konečnú zastávku trate. Čitatelia prinášajú prečítané knihy a vypožičiavajú si ďalšie.

Ustredná technická knižnica, ktorú otvorili r. 1949, má veľký význam pre rozširovanie technických vedomostí. Shromaždili v nej knižné zásoby viacerých technických knižníc, takže pri svojom vzniku mala 100 tisíc kníh a predplácala si 320 technických časopisov. Od r. 1950 dostáva 900 technických časopisov z celého sveta. Tohto roku otvorí ústredná technická knižnica filiialky v troch vidieckych priemyselných strediskách. Vývin nakladateľskej praxe a ustavičné rozširovanie siete knižníc v krajine sprístupňujú vedecké poznatky a diela krásnej literatúry najširším vrstvám ľudu.

Közp. nyomat. XX. cs. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságcikkek			
Szerző:	Csepelvárosi Könyvtár		
Cím:	Csepelvárosi Könyvtár		
Forrás:	Könyvtár z évkönyv		
(Hely)	(Idő)	(Köt. v. fiz.)	(Old)
Személy:	Idő:	Hely:	
	1950	027.42	

Budapest nyomda NY Közp. nyomat.

Összeállítás